

POTENCIJALI ZA ENERGETSKE ZADRUGE U BOSNI I HERCEGOVINI

Form of Government:	Republic
Governmental System:	Parliamentary democracy
Area:	51,209 km ² ; a total of 1,538 km of shared borders with Croatia (932 km), Montenegro (249 km), Serbia (357 km)
Population:	3.8 million
Capital:	Sarajevo (population of some 400,000)
Administration:	Federation of Bosnia and Herzegovina (10 cantons, 79 municipalities), Republika Srpska (63 municipalities) and Brčko District
GDP (2012):	EUR 13.1 billion
Per capita GDP (2012):	EUR 3,419
Currency:	Convertible mark (ISO-code: BAM), BAM/EUR = 1.956 - BAM/USD = 1.557

Nihad HARBAŠ
Vedad SULJIĆ

Sadržaj

- › **OPĆENITO O ENERGETSKIM ZADRUGAMA**
- › **ZNAČAJ UKLUČIVANJA STANOVNIŠTVA U VLASNIŠTVO NAD OBNOVLJIVIM IZVORIMA ENERGIJE**
- › **POTENCIJALI ZA ENERGETSKE ZADRUGE U BOSNI I HERCEGOVINI**
- › **PRIMJERI ENERGETSKIH ZADRUGA U EU I REGIONU**
- › **ZAKLJUČAK**

Energetske zadruge (EZ)

- › EZ su uključene u energijsku tranziciju ka obnovljivim izvorima energije i bave se proizvodnjom, snabdijevanjem i/ili distribucijom obnovljive energije, te pružaju druge usluge svojim članovima i drugim organizacijama (*REScoop.eu*)
- › Razvijaju projekte OIE koji su u većini slučajeva u **potpunom ili djelimičnom vlasništvu zajednice** koja živi na području gdje se projekat gradi
- › Zajednica se udružuje u investiciju, kojom će iskoristiti **lokalno prisutne energetske potencijale**

Ciljevi energetske zadruga

- › Korištenje OIE radi razvoja lokalne zajednice na prvom mjestu, a ne radi sticanja dobit
- › Sudjelovanje u donošenju odluka
- › Projekti energetske zadruga imaju više ciljeve koji su društveno i okolinski motivisani
- › Omogućava da i građani budu vlasnici
- › Korsiti se tvore i ostaju na nivou lokalne zajednice

Sedam osnovnih načela zadruga

Dobrovoljno i otvoreno članstvo

Demokratska kontrola (1 član = 1 glas)

Ekonomsko sudjelovanje članova

Samostalnost i neovisnost

Edukacija, stručno usavršavanje i informisanje

Saradnja među zadrugama

Briga za zajednicu

Koristi energetskih zajednica

Društvene koristi

- Stvaranje menadžerskih i tehničkih znanja u lokalnoj zajednici
- Stvaranje novih radnih mjesta (na poslovima održavanje, instalacije i proizvodnje)
- Stvaranje jačeg osjećaja zajedništva lokalne zajednice
- Suzbijanje i/ili eliminisanje NIMBY efekta

Ekonomске koristi

- Podjela rizika investicije među članovima zadruge
- Investiranje u projekte koji razvijaju LZ
- Ušteda na troškovima energije
- Smanjenje protivljenja lokalnog stanovništva projektima
- Stvaranje novih prilika za lokalna preduzeća

Okolinske koristi

- Smanjenje emisija stakleničkih plinova,
- Rješavanje okolinskih problema zajednice – efikasno upravljanje gnojivom i/ili otpadom
- Smanjenje emisije zagađujućih materija u zrak

Karakteristike energetske zadruge

- › Ublažava ili u potpunosti eliminiše NIMBY efekat
Not In My Back Yard – Ne u mom dvorištu
- › Korištenje OIE u svrhu razvoja zajednice, a ne samo ostvarivanja dobiti
- › Korsiti se zadržavaju na nivou lokalne zajednice
- › U projektu se važnost daje društvenim i okolinskim aspektima

PIMBY

Please In My Back Yard – Molim u mom dvorištu

Moguće metode finansiranja

Samo-finansiranje

Crowdfunding

Tradicionalni kredit

Zajedničko ulaganje (JV)

Etične banke

Kooperacijski fondovi

Lizing

Projektno finansiranje

Evropski fond saradnje

ZNAČAJ UKLUČIVANJA STANOVNIŠTVA U VLASNIŠTVO NAD OIE

- › „Snaga lokalne zajednice d sudjeluje u projektima u kojima građani investiraju i učestvuje u proizvodnji i/ili korištenju održive energije“

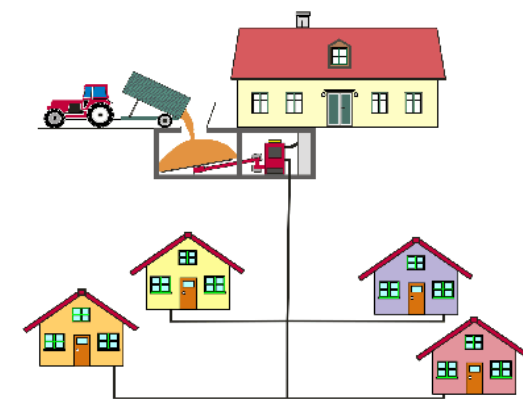

Primjer – Sistem daljinskog grijanja na biomasu

POTENCIJALI ZA ENERGETSKE ZADRUGE U BIH

- › Zakon o zadrugama postoji,
- › Drva industrija ima značajan potencijal,
- › Potencijali u prehrambenoj, poljoprivrednoj proizvodnji,
- › Prikupljanje sirovine za procesuiranje i preradu (drva sjeckano, pelet, briket, ...)
- › Udruživanje farmera za proizvodnju biogasa i energije iz biogasa,
- › Povećanje konkurentnosti MSP i uključivanje građana kroz OIE,
- › Mogućnost pristupa fondovima za finansiranje ovakve vrste projekata, etc.

PRIMJERI ENERGETSKIH ZARDUGA U EU I REGIONU

Primjer 1: EWS (Njemačka)

- › U blizini grada Freiburga - jedan od najosunčanijih dijelova Njemačke
- › Početkom 90-ih godina KWR je zatražila od gradskog vijeća novu koncesiju koja bi trajala sve do 2014.
- › Odluka je odbačena referendumom na kojem se 55% građana izjasnilo protiv preuzimanja mreže od strane KWR-a.
  - Kao rezultat ove inicijative nastala je energetska zadruga Elektrizitätswerke Schönau (EWS)
- › EWS broji 4.795 članova, ima godišnji promet od 43 miliona eura, te ima 105 zaposlenika.
  - 16,5 MW energije vjetra, 4,1 MW energija iz biomase, 5 MWp solarni fotonaponski sistemi, 370 kW hidro energije i 242,2 kW kogeneracije.

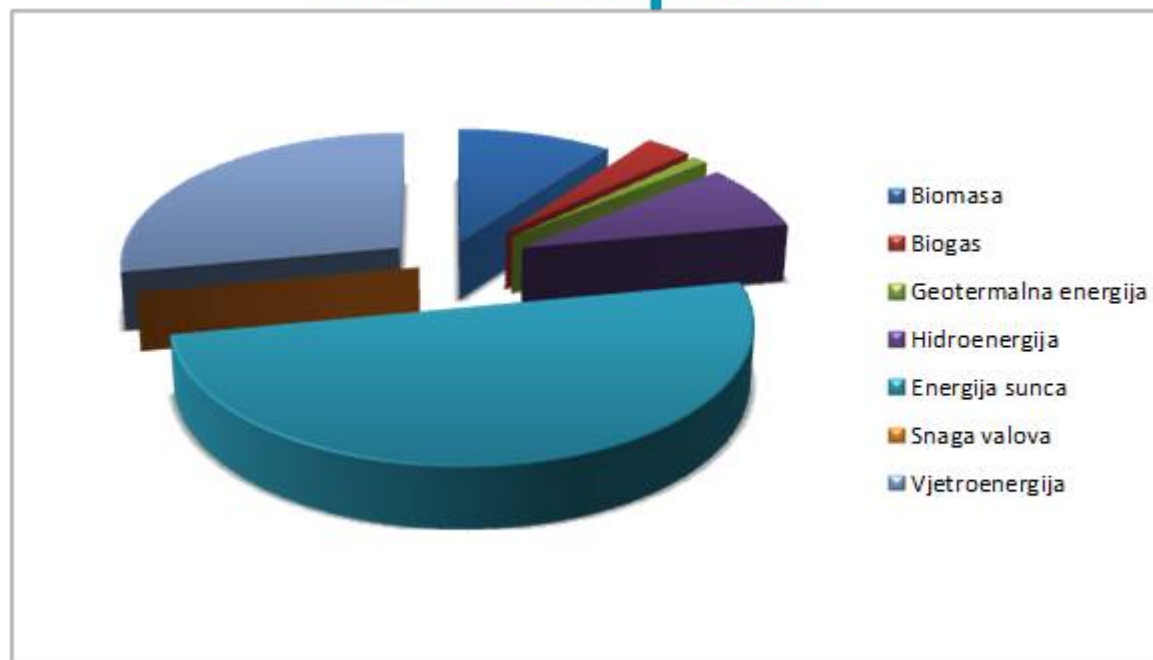

PRIMJERI ENERGETSKIH ZARDUGA U EU I REGIONU

Primjer 2: "Otok Krk"

- › Osnovalo je na osnivačkoj skupštini 19 osnivača 31. jula 2012. u prostorijama Grada Krka
- › Članovi energetske zadruge na otoku Krku
  - realizaciju projekata fotonaponskih elektrana
  - zajedničkim nastupom preko zadruge uspjeli su izboriti i do 40% povoljniju cijenu fotonaponske opreme,
  - spustili cijenu projektne dokumentacije za čak tri puta
  - osigurano je i zapošljavanje određenog broja ljudi na održavanju velikog broja fotonaponskih sistema

Mreža energetskih zadruga za OIE u EU

Pregled zadruga prema OIE koji eksploatišu

ZAKLJUČAK - Značaj energetske zadruga za državu

- › Stimulacija korištenja OIE
- › Razvoj na lokalnom nivou
- › Zapošljavanje
- › Smanjenje negativnih uticaja na okoliš
- › Povećan stepen energetske autonomije lokalnih sredina – povećana sigurnost snabdijevanja
- › Povećanje energetske demokratije

Hvala na pažnji!

Nihad Harbaš, MSc.dipl.ing.
GIZ Tehnički savjetnik
+387 (0) 62 33 34 32
nihad.harbas@giz.de

Vedad Suljić, BSc.ecc.
CETEOR Voditelj projekata
+387 (0) 61 868 828
vsuljic@ceteor.ba